

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Kaulskroniten

2:2008

Aktiviteter

Sensommaren/Hösten 2008

Onsdag 17 september kl. 14.00

Stadsvandring från Kungsbron till Västerudden. Samling vid Wachtmeisterstatyn. Guide är Ingemar Fredriksson. Efter promenaden beger vi oss till föreningslokalen för att dricka kaffe/te och äta en rågskorpa. Kostnaden för allt är 30 kr/person.

Onsdag 15 oktober kl.15.00

Leif-Ove "Hubbe" Hubertsson kåserar om resor till Västindien. Kaffe med bröd serveras.

Onsdag 12 november kl.15.00

Bildspel om Blekinge. Föredragshållare är Björn-Ejvind Swahn. Kaffe med bröd serveras.

Söndag 30 november kl. 12.00-16.00

1:a advent. Öppet hus i föreningslokalen.

Kl.13.30 presenteras föreningens årsbok för 2008 av Kerstin Claesson och Ingemar Fredriksson.

Kl.15.00 blir det underhållning av trubaduren Sven Nilsson.

Föreningen bjuder på fika samt glögg och pepparkakor.

Försäljning av bl.a. årsboken m.m.

Välkommen att besöka oss på onsdagar mellan kl. 17.00 och 19.00.

Då har vi öppet för alla intresserade.

Detta öppethållande har vi från och med september till och med maj.

Filmvisning för föreningar och grupper kan beställas på telefonsvarare 0455-10190.

Kostnad för visning är 300 kr/timme.

Föreningen Gamla Carlsrona

Bankgiro 387-1068

Organisationsnummer 835000-3482

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona,

Nr 2, 2008, 23:e årgången. Upplaga 3.500 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlsrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona.

Tfn: 0455-10191 Telefonsvarare: 10190, E-postadress: info@fgc.nu

Välkomna till vår hemsida adress: www.fgc.nu

Redaktör: Sten A. Petersson, Tobias väg, 37022 Drottningsskär, tel: 0455-33 94 27

Layout: JIMLOS AB, Lars-Olov Stenborg, info@jimlos.se

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar respektive författare.

Föreningslokalen är öppen varje **helgfri onsdag klockan 17.00-19.00**

från **september t o m maj**, dessutom efter telefonöverenskommelse.

Redaktören har ordet!

*Luften klarnar, höstligt sval
I Hoglands park hålla "älvdimmor" bal
där trådes, morgonrodnadens dans, i gyllne salar,
där fallande höstlöv, mot "balgolven" dalar.*

*Så följ mig nu, i nostalgisk dans,
över daggvåta gator, där lite varstans
bland träkåkars rader, minnen sig gömmer
"Kaulskroniten" aldrig förglömmar !*

Nostalgisk 40-tals bild från Västerudden. Man anar doft av matos och kattrevir.

Välkomna till höstens medlemsblad!

Det varma orange som uppkommer, då man i sinnet blandar, de reveterade kasernernas blekgula kulör med Vasaskjulets, Repslagarbanans och numera även Amiralitetskyrkans, hett faluröda, blir till mitt hjärtas favoritnyans, den färg vi förknippar med hösten.

Överallt i min barndoms trästad kunde känslor väckas av en färglick eller ett doftintryck.

En överraskande koboltblå dörrkarm, runt ingången till en ringa björkholmsstuga, där doften från en blommande bakgårdsfläder blandas med stekos och kattrevir. Eller fönstrens ornamentik i de underbaraste färger, blad och lövverk skapade av naturens egen hand, vintertiden. Innanfönster fanns ju i långt ifrån alla hus i mitt barndoms Karlskrona. Men ännu finns minnet av Frasse och hans Klaura ständigt levande, även om de som på olika sätt gestaltat paret, Rickard Melander, Sven-Öjvind Swahn och Sten Ljungcrantz är borta i dag. (Där vill jag komplettera att teckningen av Torsten Wall i föregående nummer av Kaulskroniten, gjorts av just Sten Ljungcrantz).

Höstens "Redaktören..." blir långt, med många historiska bilder

Jag älskade den gamla staden som den var, dess dofter och alla synintryck, men också de sporadiskt förekommande resorna, ett lyckligt avsnitt, bland **mina barndomsminnen**. Min barndomsvärld var mycket begränsad, så det var inga inga långa resor, men de planerades alltid långt i förväg. Det kunde vara någon bemärkelsedag hos mormors kusin Astrid i Viö. Det var ju bara dryga milen norr om Rödeby, men det var, för mig, en annan värld och det diskuterades och planerades och så slutligen skulle en lämplig bil hyras. Bilen måste ju rymma oss tre, mormor och hennes syster Elna, min morbror och moster och min morbrors arbetskamrat Erik Hedin. Säkerhetsbälten var ju inte uppfunna så det var ju inte så noga med att sitta fastspänd, utan snarare att få plats så många som möjligt. Mamma skulle ju alltid sitta fram då hon hade sin "åksjuka" att skylla på. Det var ju en stor händelse i vår lilla familj, med att hyra en personbil för dagen. Jag var trots detta inte helt oerfaren på bilresor, då jag ibland fick följa med pappa på kortare uppdrag med K 1 i staden. En gång, och det var en stor upplevelse, fick jag följa med till Ronneby, då en ny kokerska skulle hämtas, till residensets kök.

Redaktören 1946 på hästen Balder i Viö, Rödeby. Foto Ebba Petersson.

I Viö fanns höns, kor och katter, gris och så Balder. Balder, ja det var hästen på gården, som jag kände väl, då Herman, Astrids man, ibland var inne och ”torgade” i stan och då alltid gjorde en tur till oss, på Kungsbrogatan 1, ”tjänstebostaden”. Då hade han med sig några tjug ägg, surbröd, som pappa älskade, gult hemkärnat ”bonnasmör”, sådant som ”grät” varma sommardagar, då det fick tårar på ytan, av saltet och det hemslaktade fläsket. Fläsket gav fett, som blev till det mest älskade smögåspåläggget – stekflott med salt. Det var ett välkommet tillskott under de magra krigsåren. Äggen sparade mamma i ett höganäskrus, inlagda i ”vattenglas”, (jag tror det hette natronlut) för att de skulle hålla sig färska längre. Medan Herman fick kaffe, smörgås och ett par snapsar i köket, sällskapade jag med Balder, ute på gatan. Han brukade få några uppskattade sockerbitar, ur min hand. Det var i Viö man upptäckte, att jag från mamma ärvt gåvan att kunna ”slå ut” brunnar. Som vuxen har jag vid flera tillfällen anlitats som ”slagruteman”.

Mitt starkaste Viöminne är från ett besök där på 40-talet. Då pappa, naturligtvis i vanlig ordning skulle trola. Detta var uppskattat, han hade alltid sin trolleriväska med. Mitt under föreställningen hördes en kraftig duns, efterföljd av högljutt skrammel, från vinden.

Hermans gamle far Albin, blev vettskrämd. ”Det är Djävulen”, vrålade han, på fullaste allvar och ingen vågade gå upp till vinden. Elbelysningen hade då ännu inte kommit till Norra Rödeby, som Viö tillhör. Det blev pappa och jag som fick se efter. ”Djävulen” visade sig vara en stor torkad skinka, som fallit ned, bland några zinkbaljor och hinkar och fört oväsen. Gubben var ändå skeptisk och muttrade, ”det är Djävulens verk”!

Roligast av allt var ändå när vi reste på semester till Nävrägöl. Dit tog vi tåget och då polletterades min cykel och här väntade några dagar, sedan vi inkvarterats i Blå rummet, i ”Nävrägöls museum”. Folket i bygden kallade fasters hem så, för det var till bred-

Min fasters hus, ”Nävrägöls museum”.

den fullt med saker och där varje rum hade tema av en färg. Då vi var här, bodde samtidigt min älskade mormor Selma, hos sin kusin Ameli, syster till Astrid i Viö, och Amelis make Josef och deras tre barn, i Kvarnagården. Det var en bondgård, inte så långt bort från faster Naemies hem, om man tog genväg genom skogen. Faster Naemies man, vedhandlaren Karl-Petter Gustavsson, hade ett förflutet i USA och här fanns massvis med spännande ”amerikaprylar”. Här var en miljö som skilde sig i allt från vardagslivet, hemma på Länsresidenset.

Här fanns sågen, där lastbilar hämtade is, som sågats upp och lagts i sågspånet när sjön var frusen, för förvaring tills de nu, då det var sommar, kördes in till staden med lastbil, för att läggas i isskåpen.

Här i Nävrägöl, mitt emot faster Naemies hus, fanns också ”Tjället”, ett privat hem för gravt förståndshandikappade, manliga patienter. Det var spännande och minst sagt lite skrämmande, att få gå in o leka, med dessa äldre män, som levde och lekte som barn, i sin förställda värld. Men det gav mig aspekter på tillvaron, som jag haft nytta av i livet, som t.ex. mannen de kallade ”Grodan”. Han satt hukande på en sten nere vid Nävrasjön, inne på sjukhusområdet, och stirrade ner i det mörka insjövattnet, dagarna i ända. Han grymtade bara om man tilltalade honom, jag trodde inte han kunde prata. Så en dag, då jag satt mig med fötterna i vattnet på en annan sten, ett stycke från honom, för att se efter kräftor, tittade han upp och såg liksom rakt igenom mig och talade:

”Vad är meningen med livet? Att födas som barn på nytt, på nytt, på nytt? Utan att kunna minnas något, från det tidigare. Vad är livet egentligen?”

Därefter sloknade ljuset i hans blick och han fortsatte med sitt frånvarande, onåbara, stirrande ner i det svarbruna insjövattnet. Han sade aldrig något mera, men jag gömde de tankarna, inom mig. Jag var ju kristet uppfostrad, och trogen besökare i amiralitetsförsamlingens söndagsskola, men här föddes såväl tvivel, som början till en egen livsåskådning, och ett ständigt sanningssökande.

Långt senare i livet, tillbringade jag en period i ett buddistiskt djungelkloster, där jag slutligen uppnådde bekräftelse, kring mina inkarnationstankar. Tankar som för övrigt inte bara förekommer i orientalisk livsåskådning. Redan filosofen Platons kunskapslära säger, att människan genom återerinring, omedvetet hämtar ideér, ur tidigare existenser. När jag, som vuxen, tänker på mötet med ”Grodan”, (*jag fick aldrig veta vad han hette*) inser jag, att man måste ha upplevt den allra djupaste livsskuggan, för att rätt uppfatta tillvaron och existensen.

Varje kväll i Nävrägöl, hämtade vi nymjölkad, spenvarm mjölk på gården ”Staffansbygd”, dit man kom genom kohagarna. Då brukade min morbror och jag jaga varann, med torkade komockor, om inte åskan ”började gå”. Åskan gjorde så att mjölken surnade, påstods det, så då var det ingen tid för lek och komockekastande. Morbror Arnold och moster Emy, min mammas båda ogifta syskon, brukade följa med mormor, till ”Kvarnagården”. Morbror Arnold hade alltid ”spex” för sig. Då jag var riktigt liten, kallade jag honom, av någon nu glömd anledning, ”Stina retare”.

Det var alltid nära till sagornas värld, i min barndom. Jag tillhör ju lyckligtvis generationen som började skolan med läroboken ”Nu skall vi Läsa”, Elsa Beskows underbara berättelser. Växter och bär får liv och blandas med tomtar, troll, älvor och fantasifigurer som farbror Rimfrost och gumman Tö. Personerna som i verkligheten omgav mig, hade också de fått ett skimrande stänk, från sagans färgpyts över sig, upptäcker jag, då jag ser tillbaka på min enkla, men härligt fantasikittlande barndom.

Mormor Selma t.ex. brukade passa på att plocka örter då vi var i Nävragöl. Detta var något jag intresserad gärna följde med på. Hennes hostmedicin var förbluffande effektiv. Folket på Pantarholmen, där familjen hade sin bostad, kallade henne allmänt för ”doktor Mehrén”.

Huset efter residenset på Vallgatan ägdes av en synskadad äldre dam. Pappa brukade städa trottoaren även på hennes del, då han tyckte synd om henne. Hon hade en stor arendaleterrier, en mycket klok hund. Denne gick och handlade åt henne. Det var en fröjd att se honom komma, så stolt, med mjölkspannen, med handtaget i munnen. I spannen låg en lapp på vad han skulle handla. Till speceriaffären bar han en liten korg.

Fru Lind (världsartisten John Linds änka) som ofta besökte Kungsbron, har jag ju berättat om tidigare, men det fanns flera originella personligheter som sporadiskt förekom i min värld. Låt mig minnas några få av dessa.

Kungsbrogatan var grusbelagd på den tiden. Gatan och hela området sköttes av en man med piassavakvast. Han hette Vastensson, men för mig var han ”Kvastensson”. Mycket folk kom till Residenset i olika ärenden. Jag minns en man som kom ibland, för att klä om stoppade stolar. Han hade gomspalt och kunde inte uttala R och S. Folke Andréasson hette han, men för mig blev han ”Doppa Dola” (stoppa stolar). Allmänt kallades han annars ”Täull” (träull).

Min farbror Erik, pappas tvillingbror, bodde ju på ”Brända tomten”, (*så benämdes fastigheten Landbrogatan 2, av de vuxna, i min barndomsvärld*) varför jag känner till dessa personer. (*Namnet ”Brända tomten” uppkom, då det dröjde, innan Landbrogatan 2 bebyggdes igen, efter branden 20 augusti 1909. Den tidigare, avbrända fastigheten, inrymde bl.a Karlskrona skofabrik*). Här brukade Andréasson samla in träullen som blev över från de många butikerna. Miljövänlig träull användes på den tiden som förpackningsmaterial, som kunde återanvändas. Bl.a låg Fotohörnan, Mikado och konfektyrafären Elit i fastigheten. Det blev en hel del träull, kartonger och tidningar som kastades.

Pappret tog ”Tidnings Sven” hand om. Sven pressade pappret i ”balar” och sålde till pappersåtervinningen. Sven Hansson, som han hette, var också känd hos ”Sparres” alla flottister som ”Korva Svenne”. Han sålde emellanåt varmkorv från en grön korvvagn, som drogs fram om kvällarna, till hörnet Ronnebygatan-Drottninggatan.

Korvkiosken ägdes av pappan till Gunnar ”Loket” Olsson. Gunnar var bästis med min kusin Jan-Olof. ”Loket” är välkänd musiker i Karlskrona, från såväl ”Flottans musikkår”, som egen orkesterledare. Även han tillhörde min barn- och ungdomstid, då han ofta var med, då vi hälsade på hemma hos farbror Erik.

Föreningen Gamla Carlskrona vill rikta ett varmt tack till de medarbetare som ställde upp vid försäljningen på SAIL 2008!

Hos farbor Erik, på "Brända tomten", i början av 50-talet. Fr. v. morbror Arnold Mehrén, Gunnar "Loket" Olsson, kusin Pelle (Per-Erik), pappa Nils och jag själv. Foto Jan-Olof Petersson. (Pelle och Jan-Olof heter numera Dagerhem):

Alldeles särskilt minns jag ett bondbröllop som ägde rum, i "Nävragsöls museum", då jag var i lägre tonåren. Pressen kallade det "Amerikabröllopet". Karl Petters yngre broder, Ernst Gustavsson, kom hem efter 35 år i USA. Händelsen uppmärksammades inte bara lokalt, utan även i kvällstidningarna, då han genom faster Naemie fått kontakt med en väninna till henne, Maria Karlsson. Expedi i en specerihandel på Landbrogatan 31. Efter ringväxling per brev, klev den blivande brudgummen på Sverigebåten i New York, med bland andra bröllopspresenter, en ny Buick av årets modell. Året då detta hände, var 1952, den 11 oktober. Enligt tidningar, från dagen före det att bröllopet gick av stapeln, hade paret då ännu inte träffats i det verkliga livet.

Bröllopsakten hölls i Nävrägöls lilla församlingshem, och jag kan berätta, att det sedan blev ett riktigt ”bonnakalas”, med allt vad därtill hör. Hela socknen var på benen och där var spelemän som spelade till dans, vid en i alla hast ordnad dansbana i trädgården. Just dansbanan minns jag särskilt väl, då jag och min 5 år yngre kusin Pelle upptäckt, att brädorna låg lösa och kunde lyftas, om vi ställde oss på en brädände. Frestelsen blev för svår, då den högrtagna Rachel Sjöblom, gift med pappas kusin Sigurd, överlärare på Vedebysskolan, dansade med en fabrikör Petersson, allmänt kallad ”Margarin-Pelle”, en mycket korpulent herre. Fullträff!

De dråsade omkull och rev med sig ett större antal dansande, mer eller mindre nyktra par. På det viset såg även Pelle o jag till att få ut lite nöje av festligheterna, som i övrigt vände sig mest till de vuxna gästerna. Efteråt vankades för min del ”smällpellavälling”, (= *smisk*) som min mormor uttryckte det. Jag borde vetat bättre, hette det. Det blev i alla händelser en fest, som det pratades länge om i bygden.

Här vill jag också nämna något om **Erik Hedin**, som ofta var med oss över dagen, både i Viö och Nävrägöl, och underhöll oss med dragspel eller gitarr. Erik var ensamstående och min morbror tog sig oftast an honom. Han var i min barndom anställd i Lindquists och morbror Arnolds uraffär. Ett par gånger när han var med till Viö, då

Erik Hedin på äldre dagar.

vill jag lova, att det var verkligen trångt i baksätet. Dragspelet eller gitarren var då obligatorisk medresenär. Lyckliga stunder, men nu är det faktiskt så, att jag gjort hela denna inledning med barndomsminnen, för att någon bild med Hedin, i affären, hade jag inte.

Min mamma Ebba, slutade i stort sett fotografera, då hennes lådkamera gick sönder, i flytten till Residenset 1942. Sporadiskt förekommande bilder från senare tid, är med lånad kamera.

Jag erhöll nämligen ett mycket trevligt telefonsamtal från Walter Lindquists dotter i Värmland, som var medlem och hade fått ”bladet” i sin hand.

Hon mindes mycket väl Erik Hedin, som anställd hos hennes pappa och min morbror, men då hon visade sig vara fem år yngre, än vad jag är, hade givetvis inte hon heller den ringaste aning, om vem den andre mannen, på bilden, i föregående blad, var.

Väldigt roligt var att vi båda upptäckte, att vi, i våra minnen bevarat det som var så speciellt, med den tidens uroptiker, nämligen ljudet. Tickandet, från alla dessa klockor, gav själva livet och själen åt uraffären. Någor som man saknar hos dagens lågmält tickande kvartsur, när man kommer in hos en urmakare.

Semester i Nävrögöl år 1946! Fr.v.mamma Ebba, pappa Nils, jag, mormor Selma, Karl Petter Gustavsson, Arnold o Emy Mehrén, Naemie Gustavsson och med dragspelet, Erik Hedin. I bakgrunden faster Naemies härliga trädgårdsgunga.

Erik Hedin var urmakare och frälsningssoldat och han förmedlade också musiklektioner. Musiken hade han sedan barnsben, då han vuxit upp i ett "arméhem", i Ystad.

Då jag i förra numret av medlemsbladet berättade om uraffären, min morbror blev delägare i, kände jag inte till, att då morbror Arnold som ung anställdes i butiken, fanns ett 1:a biträde, som hette Bror Gybring. Det var han som var den tredje personen på bilden.

Även Bror Gybrings dotter ringde, för att berätta om detta, vilket jag är tacksam att kunna komplettera med.

På 1970-talet hade jag, då gift med Eva Forell, (61-81) en sommarstuga vid Aspö Havsbad, cirka 200 meter från mitt nuvarande hus. Badstranden låg mellan vår stuga och en "kommandobrygga" från ett fartyg, upplagd som sommarställe. Denna originella, i dag försvunna byggnad, beboddes just av Gybrings. Jag kände inte igen honom från bilden, då han var mycket yngre på fotografiet.

Bror Gybring öppnade senare egen uraffär på Ristorgsbacken, översta huset närmast Trefaldighetskyrkan, där Bibliotekets entré finns i dag (se bild på sidan 7 i föregående nummer av Kaulskroniten).

Lindquist uraffär på Rådhusbacken, med min morbror och Bror Gybring och en för mig okänd dam. Urmakarna på den tiden annonserade ofta om kvalitetsur, som kunde gå en hel vecka utan uppdraging. Man ställer sig osökt frågan, hur länge de gick, om man först drog upp dem? Denna fastighet kallades "Krooks hörna" efter Krooks bokhandel, som länge fanns här, i hörnet mot Ronnebygatan. Huset tillhörde Sparbanken, som hade sina lokaler en trappa upp, mot Ronnebygatan. Överst hade Bror Angelin sin Atelje, så småningom övertagen av fotograf Floberg. Fotot är taget på Rådhusbacken, tidigt 40-tal, av Ebba Petersson .

Det var i staden, på Trossö och angränsande öar, som min vardag fanns. Bakgårdarna innehöll både gröna oaser och spännande präng. Barndomen förgylldes även av glada minnen från badstränderna. Här reste sig stolta enar över istidsslipade stenar, här svingade sig svalor, och dansade trollsländor, här sjöng näktergalen de skönaste av visor och här formades minnet av den bästa av vårar – mitt eget livs vår. Nu ser vi med fasa bebyggelsen komma allt närmare vid Saltö-Sand.

På Långö är sedan länge mycket av de fria ytorna bebyggda med hyreshus.

En tidig morgon, om våren, på Saltösands badplats.

Residensets trädgård var en idyllisk lekplats, men ensamt. På den tiden var de stora portarna klädda med insynskydd av metall. I dag är det mera öppet och allmänheten har insyn över den vackra grönytan. För några år sedan hölls här öppet vid saildagarna och trädgården fick tjäna som trädgårdsservering, ett verkligen lovvärt initiativ. Något att tänka på, då vi dels får en ny kvinnlig landshövding i höst, dels då man vill göra Kungsbron till "Världsarvsportal" vid "Sailen".

Residensets trädgård

Biografen på Hantverkaregatan, som nämndes förra numret, var inte Regina, som felaktigt angavs, utan Scala. Reginabiografen låg på Ronnebygatan, där Tabernaklet ligger. Då det intilliggande huset revs, byggdes här en ny biograf, Grand. Här fick jag för övrigt mitt livs första filmupplevelse, då min morbror Arnold tog mig med, till den första tecknade långfilmen i färg, Snövit.

Ronnebygatan. Tabernaklet där Reginabiografen låg och det vackra trähus som ersattes med ett fult funkishus, innehållande Grandbiografen. Även den biografen är borta i dag.

En betydligt äldre bild på byggnaden, som en längre period också kom att tjänstgöra som stadsbibliotek. Byggnaden är sedan länge påbyggd och utbyggd, med flyglar ut mot gatan. Denna bild av hörnet Drottning- Ronnebygatorna är från 1890-talet och överförd från glasplåtsnegativ. Här började stadens paradgata. På andra sidan av Ronnebygatan låg gamla länsresidenset och gamla länsstyrelsen. (se bild sidan 22 nr. 1:2001).

”Marinkårens” vita tält. Mellan 1845 och 1871 fanns ett marinregemente förlagt till Karlskrona. Avsikten var att tjänstgöra som marininfanteri ombord på flottans fartyg men även garnisionstjänst i land. Styrkan bestod av hela 800 man. Någon meningsfull tjänstgöring bjöds inte regementet och amiralitetspastorn F. Bergelin ansåg i sin berättelse vid biskopsvisitationen 1866 att regementet var demoraliserat.

År 1871 överflyttades regementet till lantförsvaret. Det ålåg regementet den tid möte ägde rum, att utbilda beväringen på fält- och exercisplatsen på Vämöslätten, som kronan för ändamålet hyrde av staden.

År 1872 vakantsattes marinregementet efter O. F. Brunbergs motioner i riksdagen. Officerare och underofficerare överfördes till Blekinge bataljon, efter det regeringen beslutat ersätta beväringen med allmän värnplikt, 1885.

En unik bild från tiden före 1871 visar de vita tälten på Vämöslätten. Fotograf var Lilly Trovall Lutz som hade sin ateljé på Amiralitetsgatan 19 (nuvarande Alamedan)

En annan gammal vy som många resande till Karlskrona förr mötte var gästgiveriet **”Hwita krogh”** ute vid Sunna.

Många har väl hört namnet på krogen, men få torde ha sett foto på byggnaden tidigare. Här stannade man gärna för en styrketår, före inresan till själva staden, som var ganska tidskrävande. Färdvägen gick längs med gamla infartsleden, över Pantarholmen via gamla landbroarna, efter att ha passerat genom stadstullen.

På hemvägen kunde det nog hända att bonden, som handlat i stan, ”kopplade av” en stund, på Hwita krogh, för att sedan ge hästen ”fria tyglar”, på den välkända vägen hem till gården.

Under den svåra koleraepidimin 1834, fick välsituerade borgare hålla vakt ett dygn i taget, ute vid Vita krog, för att granska de resandes papper och se till, att de som fick passera ”röktes”, för att minska smittorisken.

De som kom från en smittad ort, ledsagades till karantänstationen på Hästö. För sjöfarande fanns karantänstationen på Aspö.

Ständig befattning vid Hwita Krogh, under hela farsorten, hade rökmästaren Cavallius, som sägs ha sett ut som ett rökt korvskinn efter att ha kamperat med rökapparaten i grindstugan vid värdshuset.

Gästgiveriet Hwita Krogh, med unionsflaggan hissad, 1880 talet

Apropå gästgivaregårdar, ett annat kärt gästgiveri, för oss som vuxit upp på 1900-talet, är **Krutviken**. Krutviken har nu varit stängd som värdshus en tid och rivningstankar har framförts. Föreningen värnar givetvis att byggnaden blir kvar, åtminstone att den äldre delen räddas, och rymmer någon form av gästgiveri.

Något värdshus från äldre tider som Hwita Krogh, är inte Krutviken, även om en äldre milsten, hittflyttad, lurar ögat. Byggnaden är inte av kulturhistoriskt intresse. Den 18 juni 1910 invigde Gustav Quiding Vämöparken, tänkt att bli ett karlskroniskt "Skansen". Före själva invigningen uppfördes denna värdshusbyggnad, byggd med virke från en äldre riven fastighet. Själva byggandet tog bara sex arbetsdagar.

Krutviken kom att bli ett kärt utflyktsmål för karlskronaborna, inte minst under ångbåtsepokan, men har även senare fått en plats i våra hjärtan. (*Karlskrona Ångslups AB upphörde 1964*). Nästan alla har vi varit på Krutviken någon gång, ätit julbord eller druckit begravningskaffe, firat familjehögtidlighet av något slag. I glädje som sorg har Krutvikens kära miljö känts rätt. Vintertid välkomnade en brasa i öppna spisen, i den äldre delen av byggnaden. Det nostalgiska värdet är stort, även om det kulturhistoriska är ringa.

I en insändare i lokalpressen frågar Föreningen Gamla Carlsrona, genom vår stads- miljökommittés Rolf Andersson, "När blir en byggnad kulturminne?" Rivs Krutviken kommer det att fattas oss något väsentligt.

Något som jag inte kan förbise i detta medlemsblad, då **Borgmästaregatan**, mellan Ronneby- och Hantverkaregatorna, nu blivit gågata, är väl några gamla bilder härifrån. Där i dag "Waynes coffebar" etablerat sig, minns vi det gamla apoteket Tre kronor. På bilden finns även den gjutjärnsfontänen, som staden fått i gåva 1863, men som blivit påkörd och skadats så illa, att den 1934 fick tagas bort. Spårvagnen passerar just ölhallen Cerevisia och bakom släpvagnen, den gamla amiralsgården som blev restaurang och hotell Storkällaren. Denna byggnad är i dag borta utom fasaden som efter stora påtryckningar av föreningen behölls. På bilden finns den fortfarande den gamla träbyggnaden, som reveterades och döptes om, till hotell Savoy.

Storkällarens verksamhet rör sig från 1786, då den välkände teaterdirektören Johan Michael le Blanc köpte byggnaden, av konteramiral Carl Gustav Grubbes sterbhus. Stadsbranden 1790 ödelade det ursprungliga huset, på vars grund det nya uppfördes. Vid Gustav III:s besök i staden 1786, anordnade Le Blanc en maskerad i teatern vid Varvsgatan för konungen (Gustav III lär även ha besökt restaurangen). Johan le Blanc eller, som han på äldre dagar titulerades, von Blanc, är begravd på Augerums kyrkogård. År 1942 upphörde Storkällaren som restaurang.

Då jag 1945 började skolan, på Amiralitetsskolan, kom jag i samma klass som tvillingparet Ulf och Björn Svensson, vars pappa drev hotell och restaurang Savoy här. Hela klassen bjöds vid ett tillfälle in på ett "hej dundrande" barnkalas på hotellet.

Av affärerna längs gatan Kärnkaffemagasinet, Söderbergs (där min mamma arbetat), konditorierna Mecca och Amaranth, Hagmans, ölhallen Cervesia, Ramiemagasinet, Skandiabiografen (som precis blivit stadens konsthall), mormors kusin Ruben Abramson (senare Star) herrekepering och så Göthe Nilssons musikaffär, förstås, är några av de namn, som direkt dyker upp i minnet.

Självklart var det ju hos Göthe, man "spisade" skivor, när jag var i lägre tonåren. Här kunde man höra nyheterna inom jazzen, på "78-varvarna", de s.k. "stenkakorna", i hör-lurar i särskilda "hytter".

Göthe Nilssons första affär på Hantverkaregatan

Vem minns inte **Barnensdagstågen**? Man såg fram emot och uppskattade verkligen dessa arrangemang och gick ”man ur huse”. Det var nårot speciellt över den tidens arrangemang. Först kom ett par stöddiga poliser, som bestämt tillrättavisade, om någon trängt sig för långt ut på gatan, så klappret av hovar, fanfarer! Förridarna passerar! Och så kom dom, Flottans musikkår. Slutligen kom det ena upptåget efter det andra, ofta gestaltningar från sagans värld – det var ju barnens dag, vår egen högtid.

Ofta var det också tivoli i stan vid barnens dag där man då kunde se William-Arnes fartfyllda motorcirkus. Man fick stå uppepå, runt om, en stor cylinderliknande manege och se hur tre motorcyklar jagade runt längs trummans väggar. Vilket mullet då de drog på gasen. Etanoldoften kändes över hela området då det var föreställning. Avslutningsnumret bestod av en liten racerbil som också den körde ”uppåt väggarna”.

Nöjesfältet brukade vara ”**Axels tivoli**”, och man använde sig av bataljon Ankastjernas kaserngård. Det var spännande för en liten grabb. Naturligtvis fanns här chokladhjul, dra i snöret (”vinst varje gång”), luftgevärsskytte, radiobilar, Blå böljan karusell, slängunga och en spelhall.

Tivoliet bjöd också på Boris Bravins varité, där man kunde se den förskräcklige ”orm-människan och fakiren” Ali Ben Hassan uppträda. Hans verkliga namn var George Albertsson. I tältet visade en kvinna kroppen, eller rättare sagt så mycket av den, som den tiden tillät. Detta var ju långt innan Tv kom och Per Oscarsson väckte folkstorm, då han klädde av sig i bara kalsongerna, under Hylands hörna.

Barnensdagsflaggan passerar "Brända tomten", Landbrogatan 2, som jag nämnt om ovan. När detta pampiga hus och hela bebyggelsen längs apparenljen på Landbrogatan försvann ändrades stadsbilden kapitalt. (Obs reklampelaren framför ingången till byggnaden och ledningsstolpen till spårvägen). Foto, båda barnensdagsbilderna Gunnar Ekström.

Vart tog Barnens dag vägen egentligen? När vi som var unga på 40 och 50 talen själva fick barn, som växte upp, fanns den inte längre.

Nu, för barnbarnen, får man nöja sig med att visa upp någon minnesnål från dessa tillställningar, med orden: **"så gick det till, när farfar (morfar) var ung!"**

*Redaktörens nål från Barnens dag
1945. Det lyckliga fredsåret!*

Var det med detta, det vi så gärna kallar "den gamla goda tiden" försvann. Nåväl, en sak har vi, som vi med alla till buds stående medel måste försvara och ställa upp för, marinmusikkåren! Ännu en gång ligger ett tungt och mörkt hot över vår kära musikkårs vara eller inte vara.

Marinens musikkår, i en personligt avspänd konsert, för några år sedan, då man hade öppet från Kungsbron in till Auroraparken, vid ett Sail. Här är ett stycke naturskön del av staden man borde utnyttja mer till liknande tillfällen. Det är väl detta som kallas "Goodwill"- eller? Jag själv som växte upp på den andra, den civila sidan "muren", kom bara in hit några få gånger för att plocka kastanjer och blev då insläppt av en av ungarna vid Kungsbron, som liksom jag bodde i tjänstebostad, just i byggnaden mellan Aurora och Flottans sjukhus. Ulrica Hermelin hette hon.

Marinens musikkår för ett antal år sedan, (före 1980) marcherar in på Stortorget, under ledning av nu framlidne Alf "Tott" Sigurdsson. I bakgrunden ses dåvarande restaurang "Skeppet" tidigare "Regnbågen" idag "Nivå".

Det absolut viktigaste för oss i dag, är att vi kämpar och står på, och gör allt vi någonsin förmår för att vi få behålla vår musikkår, vårt signum för Karlskrona. ”Flottans musikkår” är något ”nedärvt” som vi förknippar med staden.

Min barndoms lekplats var den vackrast tänkbara och spännande, med allt det militära.

Kungsbron!

Från stegen på sockeln till Dahlbergsbysten, som jag ingående berättade om i förra numret, hade man koll över allt som hände. Transporterna till de militära öarna med Bore och Filip eller som vi ser på denna bild, Sjöhästen, Kungsholmen och Mona Lisa (f-d- Kungsholmsettan).

Ibland stack grabbarna, som transporterade bröd ut till Aspö och Kungsholmen, till mig en eller två franskbrödgifflar, ibland kunde jag tjäna upp till ett par kronor på att ”guida” turister ”i mina kvarter”, fram till Rosenbom. Jag kunde det mesta om Kungsbron och historien om det som fanns häromkring.

På bilden skimtar vi Båtskjulet där Kungsbrogatan mynnar ut. Bakom skjulet, von Otters hus som då ännu ägdes av gamle baronen von Otter. På somrarna hälsade barnbarnen Kristina och Olof Bergelin på hos morföräldrarna och tvillingparet, som själva kallade sig ”Kicki o Öje”, hörde då till mina lekkamrater. Många gånger var jag därför hemma hos von Otters. Den vackra villan närmast havet ägdes av disponent Andréasson. Om jag inte tar fel, var det kakelfabriken han ”disponerade”. Hans syster, fröken Olga Andréasson, lärde jag känna ganska väl, då hon var landshövdingens sekreterare och som sådan ofta hade ärende till residenset.

Båtskjulet, som hade en ”tvilling”, men med rött tegeltak, på Alamedan, var ett bra skydd då det regnade. Kvällstid förekom det att äldre ungdomar sökte sig hit för att vänslas. Bakom skjulet höll en fladdermus till något år. Jag minns att jag lyfte fram den, på dagen då den sov, och tittade på den.

Jag saknar de här skjulen, som var en del av stadsbilden, **min barndoms stadsdel**.

Båtskjulet här var byggt på 1800-talet och åtskilliga är nog de som har sina minnen av sommarkvällar vid Kungsbron härifrån.

Jag möter ibland en äldre dam, nu går hon med rullator. Henne såg jag ibland, då hon var ung, tillsammans med en ung sjöman här. Då tänker jag på visans ord:

*”Nu är det sommar nu är det sol, nu är det blommor och blader
Å granner lyser varenda kjol, båd tös o gosse är glader.
Nu kan en glömma all sorg o nö, nu kan en sjunga o skratta,
Nu får en träffa sin lilla mö, nu får en dansa hela natta.”*

*Hejsan jag är så innerligt gla, så jag kunde springa åsta
å kossa tjuge pojkar i en ra, utan å tappa andan.”*

Folkets hus har legat vid Östra Köpmansgatan sedan 1906 och såg fram tills då den nya fasaden kom till 1946 ut som ovan. 1952 kom tegelhuset som i dag finns i hörnet mot Norra Kungsgatan till. Föreningen Folkets hus startade 1899.

År 1902 köpte föreningen in den år 1900 brandhärjade Schvedenska gården Landbrogatan 17 och uppförde här en mindre fastighet. Vid denna tid låg Nya Schweizeriet vid Östra Köpmansgatan med förnämlig trädgårdservering. Från 1906 kom denna tomt och huset i folketshusföreningens ägo och nu byggdes den friluftsteater som på 1930-talet räknades till landets förnämsta sommarscener. (Bengt Crona berättade om denna teater i nr 2:2003). Vid mannen på bilden på föregående sida ser vi ingången till trädgården och teatern.

En riktigt gammal bild signerad fotograf Gustaf Hallin, Smedjegatan 8, för oss långt tillbaka i tiden

Är det inte Charlie Chaplin som sitter där borta ?

Nej, förvisso inte, men visst finns det likheter. Vi möter här ett försvunnet Karlskrona, en tid som ingen av oss längre minns. Men det är Östra Köpmansgatan 34 och det är samma trädgård. På bilden är det Ernst L. Schaars trädgårdservering, som även hann med att kallas Mattssons servering, innan det blev nya Schweitzeriet och 1906 Folkets hus.

Glöm fattigdom, osunda bostäder, skäktor o löss, för en stund. För den manlige läsaren, lev in i den ” gamla goda tiden.” (*satiriskt menat*) På bilden är det fortfarande människans tidsålder. Kvinnan hade ännu inte rösträtt och fackföreningsrörelsen låg i sin linda. 1873 hade typograferna i staden visserligen bildat en förening, men vem av herrarna på bilden tänker på det här.

Någon trädgård finns inte i dag på platsen, mest bilparkeringsplatser, till fromma för de nya moderna fastigheterna runt om i kvarteret.

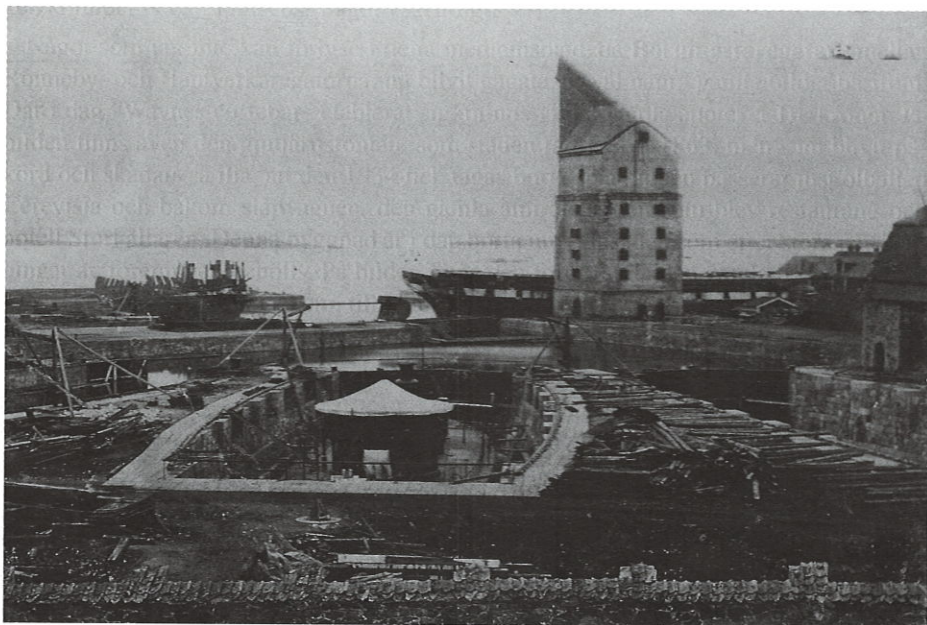

Vad vore Karlskrona utan **Varvet**?. Ingenting, vill jag svara, eftersom det var behovet av ett säkert placerat varv, som tvingade fram stadens unika läge, mitt ute bland de vindpinade skärgårdsöarna. Många städer har vuxit upp kring stationer, knutpunkter och vid naturliga hamnar, men ingen annan har anlagts för rikets försvar, som Karlskrona.

Polhems snillrika verk "Polhemsdockan" från Karl XII dagar räckte inte till när varvet utvecklades. Dockan var utsprängd ur hälleberget och fungerade så att då ett fartyg placerats i dockan, stängdes portarna. Ett så kallat "Paternosterverk" invid dockan, inbyggt i ett åttakantigt trähus. Det sägs att det gick åt nittio man, för att turvis tömma dockan på vatten, med det tunga maskineriet. Oftast var det manskap ur kronoarbetareskåren, en straffanstalt för de som begått smärre förbrytelser, som beordrades till detta arbete. Två pumplag vilade medan ett tredje arbetade.

En mycket större och mera påkostad anläggning var de nya femfingerdockorna. Anläggandet av de nya dockorna påbörjades genom överdirektör Thunberg 1758.

Anläggningen utgöres av ett yttre och ett inre s.k. svajningsrum, tre linjeskeppsdockor och portöppningar till två andra, alltsammans utsprängt i urberget och murat i huggen granit. Vid sidan av svajningsrummet uppfördes den nya mastkranen med höjd av 138 fot. Mastkransbyggnaden uppfördes 1805 efter överstelöjtnant J. Lindströmers ritning.

Mastkranen och dockorna. Mastkranen användes för att lyfta de kollosala linjeskeppsmasterna på plats i fartygen eller som på bilden avmastning. På detta ca 140 år gamla fotografi, signerat fotograf Karl Karlsson, Karlskrona, se vi just ett av de sista gamla linjeskeppen, framför kranen.

Epoken med linjeskeppen är slut och skrotningen har påbörjats. Pansarskeppens tid nalkas. Skepp av denna typ användes då Sverige senast var inblandade i krigshandlingar, under Napoleonkrigen. Vänkskapsförhållandena mellan Frankrike och Sverige, som för övrigt resulterade i vår kungafamilj, kunde slutat illa. Våren 1801 låg engelska flottenheter under legendariske sjöhjälten, amiralen och lorden Nelson och hotade befästningarna Drottningsskär och Kungsholmen. Det hade varit ytterst nära ett sjöslag vid Bornholm. Lord Nelson hade den 19 april fått uppgiften från sin huvudstyrka, under amiral Palmer, att svenska flottan siktats vid Bornholm. Nelssons flaggskepp S:t George låg då vid Saltholm, men hade inte fått sina kanoner ombord, efter att skeppet, utan dessa, bogserats genom Drogden. Ivrigt att komma till strid kastade han sig i en öppen sexårad slup och lät sig ros efter huvudstyrkan. Klockan 12 natten mot 20 april, efter en forcerad rodd i den kylslagna vårnatten, nådde han skeppet Elephant och hissade på detta sitt befälstecken.

Sjölordens ansträngningar att söka strid hade dock varit förgäves, då svenska flottan, som mycket riktigt iakttagits i Bornholmsgattet 15 april, nu retirerat in i Karlskronas, bakom de båda befästningarna, skyddande hamn. Den 20 april överlämnades en despatch till svenske överbefälhavaren Cronstedt med en hövligt formulerad förfrågan, ”i vilka avsikter den svenska flottan låtit rusta sig och visat sig till sjöss”. På detta svarades att: ”Konungen av Sverige ingalunda var sinnad att övergiva sina allierade, men att en uppgörelse i godo med engelsmännen dock ej finge anses som utesluten.”

Med detta svar lämnade engelska flottan 21/4 Karlskrona och nöjde sig med att lämna några fregatter för bevakning i Hanösund.

Linjeskeppet Stockholm. Foto: Karl Karlsson

Ack om vi ändå sparar ett enda av de stora linjeskeppen, vilket blickfång det hade varit vid Marinmuseum, som örlogsstadssymbol. Nu försvann de ett efter ett, sänktes fyllda med stenar eller användes som måltavla, för pansarskeppens kanoner. Det sista, ser vi på bilden ovan, i Örlogshamnen, linjeskeppet Stockholm. På bilden ser vi också den alldeles nyuppförda tackelkammaren t.v.

Medge att det ända in i slutet fanns en stolthet och en minnesbild av stormakten Sveriges ”fornstora” dagar över henne. Även denna bild har fotografen Karl Karlssons signatur. *Observera personerna vid fartygets för, som ge en uppskattning av hennes storhet.*

Stockholm sista tid, då skrovet låg vid mobiliseringskajen. Här utnyttjades hon som lokaler för annan verksamhet. I bakgrunden ”Finska kyrkan” och längst ut på piren varvpolisens lilla byggnad.

Hästen Balder, som jag berättade om i inledningen, tillhör inte dessa, men föranleder till att berätta något lite om den sega, lilla häst, som ännu för 100 år sedan sprang vild på öarna i vår skärgård.

Blekinges utdöda urhäst – Klipparen!

Det finns ännu personer i livet, som jag talat med, som minns de stora flockar av halv-vilda hästar, som strövade, ogärdad, fritt omkring. De användes till körslor, ofta över isen på vintern, då småjordbrukarna skulle avyttra sina produkter i staden.

Tyvär tog man inte tillvara på denna speciella ras, som allmänt kallades öarehästen. Gotlänningarna däremot har månat på ett annat sätt om sina "russar"- Ännu så sent som 1940 existerade ö-hästar, åtminstone på Aspö. Harry Pettersson på gården Aspöbäck, var enligt uppgift ägare till en sådan, vid den tidpunkten.

Man vet att Gustav Wasa, för den växande stormaktens rytteri rekvirerade ett stort antal "utgärdesklippare". Dessa var inhemska, lågvuxna och kända för sin uthållighet. Då Elias Martin förevigade den nyanlagda örlogsstaden med sina akvareller fick han också med öarehästar på dessa. De fanns ju här, redan innan staden grundades. Troligtvis var en stam av nordiska vildhästar upphovet till den då allmänt förekommande rasen, i dag glömd och bortavlad.

Förgrunden på detta något "gyttriga" kort, från det sena 1800-talet, visar hur bönderna körde in till torget och marknaden med sina små hästar.

Historiskt mest känd av alla "Klippare" är Karl XII:s häst Brandklipparen.

Enligt sägnen blev denna häst 60 år gammal efter att ha tjänat såväl Karl XI som Karl XII. Den senare red honom under sitt olyckliga fälttåg i Ryssland.

Besök gärna vår hemsida www.fgc.nu

Personligen kan jag inte avgöra om dessa hästar är "Klippare" men det är en anledning att visa bilden som fanns i Per Rostins samling. Hästskjutsen passerar här Amiralitetstorget 19, husar Malms fastighet. Här låg, in på gården, Ljunggrens Café. Samtliga hus på bilden är borta i dag. Caféet fanns kvar ännu i min ungdom och hette då Nya Konditoriet. Här kunde två, tre skolgrabbar dela på en läsk. En typisk bild från 1910-talets Karlskrona. (För att förtydliga läget ligger i dag "Klockgrillen" på motsatta sidan i höjd med skjutsen.) I min barndom, mycket på grund av kriget, utfördes så gott som alla körslor (t.ex. renhållningsarbetarnas) med häst och vagn. Det sista häståkeriet inne på Trossö var "Stippes" åkeri på "Grevagården".

Den enda, faktiska uppgiften, om hur Karl XI fick sin häst är ur Carl Snoilskys historiska dikt, "Brandklipparen". Under slaget vid Lund 1676, blev kungens häst Brilliant, en gåva från franske kungen, skrämde av stridslarmet och vägrade lyda. Då gav en ung soldat, enligt dikten, sin trogna häst Blacken, till konungen. Konungen blev förtjust i hästen, som fick det nya namnet "Brandklipparen" och som han lät sin son ära, enligt sägnen. Låt mig citera skaldens ord om händelsen:

*Brilliant en skänk ur kung Ludvigs stall,
en häst för parad och ståt,
förmådde ej mer vid trumpeternas skall
att bära sin herre framåt.
En annan fåle i hast fick tas
en ryttare sprang av sin häst:
"Tag Blacken han är blott av bonderas
Men står sig båd längst och bäst."*

Så avslutningsvis något om ett kvarter som fick sitt namn efter en sedan länge försvunnen industri, men än i dag heter kv. **Garvaren, på Pantarholmen**.

Karlskrona hade runt sekelskiftet, 18-1900 talet, flera blomstrande garverier. Mest känt är väl Pettersson & Pahlens garveri i Nättraby, grundat 1865, med eget rederi, Pahlens, på Aspö. Hit kom hudarna för behandling från Sydamerika. På Pantarholmen fanns då flera garverier, bl.a ett intill "Bolagshusen" vid Pantarholmskajen, men det jag avser här, är firma N.H. Schollin, vid Barktoget.

Anledningen till de många garverierna i södra Sverge var tillgången på ek. Inom garvningsproceduren användes en "lut" som var i huvudsak baserad på ekbark. Denna ekbark forslades till det torg, som ännu i min barndom hade torgkaraktär. Jag vet att mormor köpte sina julgranar här, hon bodde i gården Pantarholmskajen 18. Torget låg mittemot Schollins företag och som naturligtvis, även om det i dag bara är en upphöjd parkeringsplats, heter just **Barktorget**.

N. H. Schollins företag i Karlskrona etablerades 1841. Främst tillverkades plattläder och sulor för skoindustrin, rand, rem och vaxläder. Företaget sysselsatte ett 30-tal personer. N. H. Schollin köpte i fastigheten mellan Landsväggsgatan och Lampfabrikens tomt. I min ungdom låg här Fiat bilverkstad. Namnet Schollin, påminner om skåderspelerskan Christina Schollin, gift Wahlgren och mamma till för yngre läsare säkert välbekanta Pernilla Wahlgren. N.H. Schollin var farfarsfar till Christina, vars pappa är född i denna gård. Farfadern Ernst Henrik övertog företaget 1883.

Personalen uppställd för fotografering, troligen vid företagets 75-års jubileum, 1916. På bilden ser vi förutom personalstyrkan, direktör Schollin själv, firmaekipaget med förare, naturligtvis en hästskjuts, samt den respektgivande väktaren (vakhunden). I bakgrunden skimtar Karlskrona lampfabrik.

Ernst Henrik Schollin var en av initiativtagarna till grundandet av Svenska garveriföreningen 1901 och innehade här posten som vice ordförande. Han var också politiskt engagerad och en välkänd borgare i staden, känd för sin eleganta klädsel och ofta sedd inom sällskapslivet. Schollin var tysk konsul i Karlskrona, han avled 1917.

Garveriverksamheten upphörde med tiden och andra tillverkningsmetoder som kromgarvning tog över. Idag finns ett fåtal kvar i Europa och ett, i Piteå, kvar i Sverige. Ännu på 1940-talet fanns det garvare kvar på Pantarholmen.

Stämningsfylld vinterbild från Arvid Nilssonsgatan, i Kalvhagen. Mitt i bilden ser vi gamla Mejeriets byggnad, vid korsningen med Spårgatan. De gamla hammagasinen, till höger; härrör sig från den civila stadens begynnelse. Det är mycket möjligt ägaren var just Arvid Nilsson, som gett sitt namn åt gatan.

Med denna ”blandade konfekt”, från gången tid, vill jag önska Er alla en minnesrik läsning, samt en riktigt skön höst och vinter!

Eder Sten A. Petersson

Det kom ett brev...

Kerstin Petersson, vår trogna medarbetare och stöttepelare i Styrelsen, fick ett brev, som var så trevligt, att jag efter att ha tagit bort några personliga detaljer, med Kerstins "goda minne" gärna tar med det i Kaulskroniten. Avsändaren heter Mona Lagerman, dotter till amiral Samuelsson och handlar om en för många välkänd Karlskronit, Eva Johansson. Märkligt nog kände även jag Eva ganska väl, som "Eva i baren", då jag under 11 månader, mellan skola och värnplikt, arbetade på Folkbokföringsenheten på Länsstyrelsen Här registrerades befolkningen på små metallbrickor. Dessa kompletterades regelbundet och stansades om för att hållas aktuella. De förvarades i tunga plåtlådor, som med ett ofantligt skrammel "kördes ut" med s.k. "Citografmaskin", på skattsedlar och liknande blanketter.

Eva Johansson drev på den tiden länsstyrelsens bar, där jag stundom tog en kafferast och lärde känna henne. Vi blev riktigt goda vänner, då vi hade konstintresset gemensamt. Eva var en väldigt duktig porslinsmålare och jag fick flera vackra små porslinsaker av henne, som alltså står framme och pryder mitt hem. Eva Johansson var släkt med Kerstin Petersson vilket föranlett brevskrivandet..

Redaktören

...om Eva Johansson, av Mona Lagerman

Hej Kerstin!

Så roligt att få träffa Dig på telefonen och upptäcka att Du var släkt med Eva. För bara ett par veckor sedan satt jag vid datorn och skrev ett längre dokument till vår släktförning som fyller 50 år snart. De ville ha en redogörelse för den gren av släkten, som jag tillhör, alltifrån min farfars far och alla hans efterkommande, vad de gjort, var de bott och vad de upplevt under sina liv. Naturligtvis kom Eva med i redogörelsen för vårt boende i Karlskrona.

Så här har jag skrivit:

Efter bara ett och ett halft år, var det dags med ny kommendering, nu åter till Karlskrona, där min far blev chef för Karlskrona Örlogsvarv. Den tjänsten medförde tjänstebostad. Den var förlagd till en gammal 1700-talsbyggnad i trä alldeles utanför varvs-muren. Byggnaden var i tre våningar och bestod av 13 rum, tre stora hallar, badrum, toaletter, kök, serveringsrum och alla möjliga biutrymmen. Huset hade ursprungligen

uppförts för "varvsamiralen" och skeppsbyggaren Fredrik Henrik av Chapman under Gustaf den III:s dagar. Byggnaden har senare i Karlskrona alltid kallats "Varvschefsbostället". Goda råd var dyra! Hur sköta detta jättehus, med viss representation, som ju också borde fungera?

Från början gick det inte lysande, att få tag på den hjälp min mor önskade, men så rätt som det var, så fanns hon där, fröken Eva Johansson! Hon bodde aldrig hos oss, men hon kom troget varje dag. Egentligen var hon "storkokerska", men hon ställde gärna upp på allt, tack vare att hon och min mor trivdes så bra ihop. På arbetsförmedlingen hade de sagt, att de hade en som sökte plats i hushåll, "men hon är så argsint, så det går nog inte". I alla år som vi sen kände henne, så såg vi aldrig något av den "argsinthen".

År 1965 döptes vår äldste son Björn på Lidberga. Amiraltpastor Brandt i Skeppsholmens församling föräntade dopet och på bilden ser vi Eva servera honom kaffe ute i trädgården efter lunchen.

Efter min fars pensionering fick mina föräldrar först inte tag i någon lägenhet i Stockholm utan tvingades hyra ett hus på landet c:a 4 mil norr om staden.

Min mor, som gärna hade flyttat till landet, saknade naturligtvis fröken Johansson, som var kvar i Karlskrona och hade öppnat lunchservering i Länsstyrelsens lokaler. Men hon tyckte, att ett hushåll för bara två personer borde hon nog ändå kunna klara.

Fröken Johansson stängde dock sin matservering två månader varje sommar och då kom hon upp till "Lidberga", för att sköta hushållet där. På somrarna flyttade då också min mormor dit, de år hon hade kvar att leva. Hon dog 1957.

Som jag berättade för Dig i telefonen besökte ju jag och min familj senare Eva flera gånger nere i Karlskrona. År 1977 var mamma med. Jag har för mig att Eva då bodde på Landsväggsgatan. Anledningen till att vi reste ned just då var att det var 25 år sedan jag slutat flickskolan och vår klass skulle fira 25-årsjubileum.

Berit Hällström ("Piano-Svenssons dotter"), min gamla bänkkamrat (man satt i bokstavsordning på den tiden) hade ordnat för oss alla ett trevligt program för hela dagen. Med lunch hemma hos Berit i hennes underbara stora kök ovanpå bageriet (de hade ju bageriet i gamla "Drogeriet Elektras" lokaler vid den tiden och café i gamla dispensären där doktor Prag tidigare skött mottagningen) På kvällen var det middag på "Krutviken". En oförglömlig dag!

Min far lyckades 1959 slutligen få tag på en lägenhet inne i Stockholm, dit de flyttade. Han dog redan 1968, men min mor bodde kvar i den lägenheten, på Karlsvägen 23 ända till 1981.

Jag minns, att sedan min mor blivit änka kom Eva flera gånger upp till Stockholm. Hon bodde då hos min mor någon vecka eller två, vilket jag tror båda hade stor glädje av. Det är svårt att idag förstå hur det var helt naturligt för dem bägge att alltid titulera varandra med fröken och fru och efternamn trots så många års vänskap, men så var det. Så här efteråt kan jag faktiskt inte komma ihåg om jag också sade fröken Johansson och Eva sade fru Lagerman. Idag verkar det ju helt vansinnigt.

Jag tog fram fatet som mamma fick sig tillsänt sedan Eva hade gått bort. Det är målat 1976 (vilket står på baksidan), har genombruten kant och ett motiv med blommor. Det är ett kärt minne.

Men så många minnen som ändå väcktes till liv av vårt samtal!

Förord till "Rännstensungen på Norra Kungsgatan" och "Min mamma Dagny och hennes liv".

Carl Carlsson, välkänd "knutte" i Karlskrona, född på BB på Möllebacken 1934, har gett ut en biografi. Föreningen erbjöds att ge ut denna trevliga läsning som bok. Styrelsen såg sig tyvärr tvingad avböja, då berättelsen till stor del handlar om Carls vuxna liv, militärtjänst och semesterresor. Vi blev även erbjudna att fritt disponera delar ur boken, för medlemsbladet.

Jag har valt att här ta med berättelsen om hans tidiga barnaår, vilket jag tycker intressant. Dessutom en liten historia om mamman som många kände.

Dagny Bark var en flitig besökare i vår föreningslokal onsdagskvällar på 70–80 talen, då hon bodde nära vår dåvarande lokal, på Borgmästaregatan 1. Jag, som varit ordinarie ledamot sedan 1976, minns henne väl, från många trevliga stunder på den tiden, då hon berättade just om sin uppväxt.

Rännstensungen på Norra Kungsgatan

Av Carl Carlsson

Mina första minnen från tidig barndom kommer från Norra Kungsgatan 16 i Karlskrona. Vi bodde på tredje våningen och under oss bodde en liten mörk man som hette Mohila. Han hade en liten mustasch och jobbade vid SJ. Han hade två jättesnygga döttrar som ibland tog väl hand om mig. Mohila hade säkert ungersk/italienskt påbrå av namnet att döma. Jag minns att döttrarna hade ett sminkbord fullt av smink och parfym. När ibland jag var inbjuden till Mohilas fick jag alltid lite smink och några duschar parfym av döttrarna, av Mohila fick jag godis. En jul minns jag att familjen Mohila generöst överöste mig med julklappar och godis. Jag vet att Mohilas döttrar flyttade till Stockholm och en av dom gifte sig med en direktör för ett stort företag. Hur det gick för den andra dottern kan jag bara gissa. Med det utseendet hon hade, blev hon nog mannekäng eller fotomodell. Jag tror mig har hört någon gång, att hon flyttade till USA.

Stans bästa godisaffär låg på Kungsgatan 16 med en ingång från gatan och en i portgången. Två andra flickor passade mig ibland och den ena av dessa blev sjuk i TBC. Jag vet hur mamma var orolig för att jag också skulle få denna sjukdom. Jag minns också att hon berättade om att nu var den ena av flickorna död. Norra Kungsgatan fick ofta översvämningar och brandkåren som hade sin station där fick alltid köra ut sina bilar ur garagen vid dessa tillfällen. Ett par dagar efter en sådan översvämning satt jag utanför porten på rännstenen med hink och spade och bakade sandkakor. Det blev mycket och fin sand efter en översvämning. Min mor har berättat att en dag troligen våren 1938 satte sig två herrar bredvid mig på trottoaren utanför Aroma, stans bästa godisaffär. Herrarna var Prins Wilhelm och skådisen Åke Ask. De var i stan för att spela in en film om Karlskrona. Men tydligen också för att baka sandkakor med mig och dom ville att jag skulle vara med i filmen. Min mamma dök upp och hon lovade herrarna att jag skulle få vara statist dagen efter, när "Kring en örlogsstad" skulle spelas in. Jag kom med i filmen och syns i en kort sekvens där jag springer från Lusthuset på N. Kungsgatan 14 och förmodligen hem till gården bredvid där jag bodde.

(Jag har sett filmen minst 6 gånger. Senast vid en filmvisning i föreningen Gamla Carlsronas lokal 2005-01-18 när Knuttebergets MC gästade och fick se gamla karlskronafilmer).

En som alltid påminde mig om att jag var filmstjärna var Hasse Deman, hans far var varvpolis och känd dragspelare i Karlskrona. Jag tror och misstänker att Hasse var lite avundsjuk på mig som fick vara med i en film.

Några dagar efter filminspelningen kom herrarna tillbaka och ville att jag skulle följa med till Folkets Hus för att sjunga och spela in en grammofonskiva, men det ville inte jag. Bitarna som jag sjöng när vi satt på trottoarkanten var "Nu ska vi upp upp upp" och i "En sal på lasarettet". Nu så här efteråt tycker jag att det var synd att det inte blev någon skiva. Dom försökte visst att locka mig med en stor godispåse från godisaffären som var bakom ryggen på oss. Vi satt och småpratade och de frågade mig om allt möjligt och om jag hade några syskon. Jag berättade då att jag hade en lillebror som var 2 år och var född på Möllebackens BB där jag också var född. Det var nu krigsåret och jag

minns att min far och jag gick till pressbyråkiosken vid stationen och köpte bananer. En konvoj med bananbåtar hade lyckats att ta sig till Sverige. Ni har säkert hört visan ”De har kommit en båt med bananer”. Men det var flera båtar annars hade det inte varit någon konvoj. Ni som känner mig väl vet hur jag jobbar för att få denna pressbyråkiosk flyttad från Vämöparken in till Hoglands Park. Den skulle passa i norra ändan av parken och kiosken kommer då så nära ursprungsplatsen som möjligt. Vem vet, man kanske skulle kunna köpa bananer till barnbarnen i kiosken i Hogland Park.

Att bo nära Hoglands Park gjorde att jag tog mig dit då och då för att se när folk blev fotograferade. Det var en gubbe som stack in huvudet under ett svart skyнке och ropade stilla, sen knäppte han av. Det fanns två karuseller i parken den ena var tillverkad av rör och dessa tilltalade alla barn som lekte i parken. Jag minns också när mamma och jag gick till tunneln och mötte pappa som alltid gick genom den när han kom från jobbet. Musiken i parken och den som spelades på Wienerkaféet (N. Kungsgatan 14) var något som också var mycket omtyckt. Det cirkulerade även en hel del gårdsmusikanter i stan på den tiden, man svepte in en slant i ett papper och kastade ner på gården till den dragspelande gubben.

I fastigheterna räknat från norr låg K. L. Svenssons tryckeri och därefter Thunbergs Resandevåning. Sedan är det stans bästa frukt och godisaffär Aroma. Innehavare var en lång mörk och snäll äldre herre (Andersson?). Han hade en grön lagerrock med skärp (vanlig på den tiden av dom som stod i affär). Många är vi som köpt lakritsfigurer i form av olika verktyg såsom tång, hammare, såg, m.m. Det fanns också lakrits i form av båtar, pipor, cigaretter i ask, svarta och bruna rullar med en karamellkula i mitten. Godispengar fanns det i olika valörer ett, två och femöringar av en seg typ med olika smaker och priset var efter dess valör. I affären fanns även pengar med guldpapper och en chokladbit inuti, största valören var tvåkronan, mycket populär. Chokladdoppade russin, sega bananer och chokladcigarrer var annat som tilltalade den godissugne. Chokladklubborna var av två sorter. Favorit var en med kolasmak men kanske den allra bästa var den av röd karamelltyp. Karamellen kom fram när man slickat av chokladen. Jag minns också väl gräddbullar och cocosbullar samt ett stort sortiment av tablettaskar Viol, Emser, Salmiak, Tulo, Trix, Domino, Figaro och Tenor m.fl., polkagrisar i stänger samt skruvkarameller och andra syrliga karameller en del i form av hallon. Jag minns även än i dag den godisarom som slog emot en när man öppnade dörren till denna affär. Ovanför ingången från gatan till godisaffären hängde en guldkrona. Efter Aroma kom Wienerkonditoriet med en uteservering, Kungsgatans matsalar och ”Mjölkdroppen”. Senare byggdes där ett hus som under en tid rymde Sjukkassan och Vin & Spritbolaget, båda dessa har ju sedemera flyttat flera gånger. Fortsätter man gatan fram till Coopmans backe så ligger alldeles i backens början hörnhuset med en tornspira som ägdes av en Gunnar Hainer. Han ägde vid ett tillfälle en blå Opel Kapitän årsm.1950. Jan Persson som på 50-talet jobbade på lagret i Karlskrona Automobilaffär blev ägare till denna bil, som även jag senare blev ägare till. Bilen var utrustad med sökarljus och ett extraljus fram. En finess var handgasen så man kunde vila högerfoten vid långkörning.

Bilen gick tyvärr ett tråkigt öde tillmötes. Grabben en vpl. yngling som efter mig blev ägare till bilen gjorde lumpen i Eksjö och på vägen dit eller möjligen därifrån gjorde

han en våldsamt dikeskörning vid Etterbro. Ynglingen och hans åkande lumparkompisar hade änglavakt och klarade sig med div. blesstyrer och livet i behåll. Kapitänen blev sedan stående totalhavererad på Hasselstads Bilskrot. Var det möjligen handgasen som orsakade denna olycka?

När bilen var i min ägo körde jag den till Göteborg och hälsade på min morbror Malte och mina kusiner. Jag körde även min mor och far en tur runt Öland och vi tog även senare en tur till Malmö där vi parkerade för att åka över till Köpenhamn och Tivoli. Jag minns att vi gick in i en spelhall för min mamma var spelgalen på enarmade banditer. Vi ville vidare men hon hade bestämt sig för att hon skulle spela på en bestämd apparat så fort den blev ledig. Vid den stod en dansk och matade in pengar utan att vinna. Han gav upp, mamma rusade bort till den lediga banditen, matade in en dansk enkrona och drog i spaken och det rasslade till med full pott. Mannen som spelat innan stannade och vände sig om, skakade på huvudet och gick vidare. På väg hem från Malmö höll vi på att bli påkörda av en bil som kom från Simrishamnshället och inte lämnade företräde och det höll på att gå riktigt illa. Som tur väl var reagerade jag snabbt och lyckades undvika en kollision. Senare skulle bilen ändå hamna i en olycka och det var kanske ödesbestämt. Men då satt inte jag vid ratten.

En sjukdom med många namn. Lungsot=Tuberkulos=TBC.

Om jag hade haft otur kunde sjukdomen ha drabbat mig. Det jag nu skall berätta är dels det som min mor berättat och dels det jag minns ganska tydligt från sexårsåldern och några år framåt. Min mor Dagny berättade om ett par flickor som bad om att få passa mig och köra mig i barnvagn eller var det möjligen en kärra. Flickorna kom ofta och knackade på, frågade om dom inte fick gå ut med mig. De var i 15-16 årsåldern och min mor tyckte det var bra med lite avlastning. Det var ju nära till Hoglands Park och dit tog dom mig på en runda de gånger dom passade mig. Det framkom lite senare att en av dessa flickor bar på sjukdomen TBC. Detta visste inte min mor förrän den ena flickan blev sjuk och avled av sin sjukdom. Min mor blev nu rädd att jag hade blivit smittad. Hon tog mig till Doktor Prag för hälsokontroll med återkommande uppföljningar. Kontrollerna hos Doktor Prag på dispensären fortsatte kontinuerligt, jag fick hosta och han lyssnade. Vi fick åka till sanatoriet i Fur och vid en skärmbildsundersökning där visade det sig att jag fått en fläck på vänster lunga. Detta oroade både far och mor vilket jag var för liten för att förstå. Det blev att åka tåg till Furs sanatorium en gång i kvartalet för skärmbildsundersökning och kontroll av Doktor Levin. Tågresa till Fur minns jag starkt. Det tog lång tid att komma dit på den tiden för tåget stannade vid många små stationer. Några av dessa var Bergåsa, Sunna, Gullberna, Torskors, Ö. Rödeby, Rödeby N. Spjutsbyggd, Nävragöl, Holmsjö o.s.v. ända upp till Saleboda. Vi åkte tidigt på morgonen från Karlskrona och var i Fur vid 11-tiden sedan fick vi gå från stationen till Sanatoriet, cirka 2 km. En bra bit för en liten gosse att traska.

Det hände någon gång att vi fick lift med en taxibil som skulle till sanatoriet minns jag. När undersökningen var gjord var det lång tid till dess att tåget gick till Karlskrona igen. Medan vi väntade på hemfärden gick vi ibland ner till sjön och fikade på medhavd varm mjölkchoklad från termos och smörgåsar. Några gånger var det regnväder och då var det blött och dystert på Saleboda station i väntan på hemfärden. Vid en av kontrol-

lerna hos Doktor Prag tyckte han att jag skulle läggas in på Sanatoriet för att få lite frisk tallskogsdoft i lungorna. Jag var nu 6 år och det var tidig vår och solen sken gott när man fick sitta i paviljongen för vila. Det skulle göra underverk och bota lungor att andas in den friska tallbarrsdoften från de höga tallarna som växte runt sanatoriet. Under den tid jag var på Fur blev jag flyttad från vuxenavdelningen till barnpaviljongen. Där träffade jag Ove och Hans Bertling och dom var mycket duktiga att hitta på många hyss. Jag blev några år senare skolkamrat med Ove och vi hade Sven-Öjvind Svahn som lärare i folkskolan. Jag kom ju till Fur för att bli friskare men istället blev jag smittad och sjuk i scharlakansfeber. Jag fick åka ambulans till Epidemin i Karlskrona (nu Tullgården) och blev isolerad och fick en spruta penicillin i baken var 4: den timme i ett par dagar. Mamma och pappa och alla som skulle hälsa på mig fick stiga upp på en trappstege för att se mig och vi hade en fönsterruta emellan oss på grund av smittorisk. Jag vet att jag fick ett stort flygplan i plåt med lyse (tysk tillverkning) av pappa. Jag grämde mig mycket över att jag inte fick ta det med mig hem när jag var frisk och skulle skrivas ut. Orsaken var sa de, ”att de inte kunde garantera att det inte var smitta på det, så vi behåller det här”. Tänk att de inte kunde desinficera flygplanet så jag kunde ta det med mig hem. Detta har jag aldrig förlåtit personalen som jobbade där i början på 40-talet. Mitt flygplan är borta så även min fläck på lungan. Jag blev friskförklarad när jag var 12 år och fick först då börja ta vaccin mot olika sjukdomar. Nu förtiden är man ju vaccinerad mot det mesta vilket säkert har bidragit till att jag har blivit den pigga 73-åring som jag är i dag. Eller kan det möjligen vara någon gen från min mor Dagny (Utklippianen) som blev 93 år gammal?

Brandbilarna uppställda för rengöring på Karlskrona Brandstations gård på Norra Kungsgatan

Till Norra delen av Kungsgatan & rätt spår och tid igen

På Norra Kungsgatans norra del låg brandstationen (färdig 1889) med Fribergsska huset som finns än i dag. Där efter låg Karlskrona Varmbadhus. Vid häftiga skyfall hände det att det blev det översvämningar av N. Kungsgatan och även Landbrogatan. Dagvattnet var otillräckligt därav problemen med regnvattnet. Jag minns att samtliga brandbilar alltid kördes ut ur garagen då vattnet steg vid översvämningarna.

Översvämning på Norra Kungsgatan. Bilden är tagen från söder och i mitten syns bl a Brandstationen och Fribergsska huset

Brandbilarna kördes också ut var lördag för städning och rengöring. Ganska ofta kildade man bort för att studera allt som hände på brandkåren, uttryckningar, övningar mm. Jag bodde ju så nära att jag alltid hörde när larmet gick. N. Kungsgatan var en spännande gata och för en liten grabb en lycka. Här passerade det mesta som hände i stan. Tågtransporter till och från varvet, brandbilar, känt folk på väg till och från Stadshotellet och många på väg till Folkets Hus utomhusteatrar för att spela teater eller revy av något slag. Många militärer var det som kom och gick från de två järnvägsstationerna som fanns i Karlskrona på den tiden. Resenärerna gick då ofta förbi där jag bodde på N. Kungsgatan 16 eller passerade genom Hoglands Park på väg till Sparre, Sjömansskolan, eller till något av flottans fartyg.

År 1939 flyttade vi från Kungsgatan till Varvsgatan 20-22 på Västerudden och jag skulle nu bli en riktig "Västeruddare".

Min mamma Dagny och hennes liv (f. 1909-07-29 d. 2001-12-16)

Av Carl Carlsson

Dagny har berättat mycket om sitt liv och många är de händelser jag minns av mamma. Känt är att min mor Dagny var dotter till Knut-Olas Jenny och fyrvaktaren Sven Wilhelm Bark Aspö. Hon föddes på Aspö för att tre månader gammal liggande i en korg seglas över till Utklippan i en Blekingeska. Det var moster Huldass man, Viktor Pettersson som seglade ekan. Dagnys liv började således med att bo på Utklippan och därifrån flytta till Godnatt och vidare på olika fyrplatser. Detta tror jag gjorde Dagny till den ovanliga mamma och person hon var. Hon berättade ofta om händelser från tiden då hon bodde och besökte olika fyrplatser och om Öland som hon minns mycket väl och berättade mycket om för oss som barn, även som vuxna. Eftersom föräldrarna hade äktenskapsskillnad i feb.1918 flyttade således Dagny år 1921-06-08, tolv år gammal från Godnatt till Häradsskär i Gryts skärgård där Aron en halvbror var fyrbiträde. De flyttade igen till Högby fyr på Öland där halvbrodern Aron blev fyrvaktare. Hon hade en besvärlig skolväg när hon bodde på Högby det kan man förstå när man besökt platsen. Hon slutade skolan 1922. Hon gick fortsättningsskola 1923 på Högby i 6 veckor. Dagny konfirmeras den 27/4 1924. Hur hon i sin berättelse hamnade på Ölands södra udde och Långe Jan är för oss barn ännu okänt det är något i hennes berättelse som haltar. Med allt hon upplevt och allt flyttande hit och dit är det inte konstigt att hon rör ihop alla de olika händelser hon varit med om. Dagny har berättat om hur det var när hon skulle gå till skolan i Ottenby och hur hon trots blåst och höga drivor med snö tog sig till och inte alltid från skolan utan var tvungen att övernatta i Ottenby. Dagny har berättat om att på midsommaraftonen 1926, då 17 år hade hon vevgrammofonen med sig upp i fyren Långe Jan, där hon och hennes kamrat dansade. Dagny fick sen bo hos sin halvbror Aron i Borgholm, där hon fungerade som hembiträde i flera år under knappa omständigheter. Halvbrodern lade dessutom beslag på de pengar som hennes mor Jenny skickade till henne.

Hon var 19 år och arbetade på Borgholms lasarett som biträde och tjänstgjorde där när zigenarhövdningen Dimitri Tajkons fru dog. Jag berättar detta för en händelse jag var med om många år senare. Jag var väl 8 år och hade fått åka bak på cykel till Kättismåla. Jag fick åka med Reinhold Andersson, byter senare namn till Lyckne. Där var det fest med zigenarläger sång och musik, tombola mm. Jag minns så väl när hövdningen Tajkon fick syn på Dagny och kände igen henne från natten när hon tjänstgjorde på Borgholms lasarett och hans hustru gick bort. Han kom fram och jag tror att det var de största tårar jag någonsin sett rulla nerför en mans kinder. Han kramade om Dagny och grät nästan otröstligt och berättade om hur han på nytt blev påmind om sin frus bortgång den där natten 1928.

Året var 1931 i nov. Då kom hennes bror Malte och hämtade hem Dagny från halvbrodern i Borgholm. Malte och Dagny cyklade tillsammans från Borgholm till Stubbetorp utanför Karlskrona där då hennes mor bodde. Rätt snart fick Dagny arbete på fattig-

vården (morbror Sören var vaktman där) och senare på Flottans sjukhus. Hon kunde så småningom öppna en mjölkaffär på Amiralitetsgatan. Där har för övrigt 3 st. sedermera kända karlskronapojkar jobbat som springpojkar. Dessa var *Gunnar Åkerman, (lack-eraren) *Lennart Svensson (crossföraren) samt en bekant badmästare känd för alla som besökt flottans simhall, en profil och ledare för Karlskrona Simsällskap.

In i affären stegade en dag en herre och klagade över att han fått för gamla ägg. Victor Carlsson hette han och var korpral och kock i flottan. Dagnys mjölkaffär gick i konkurs på grund av att hon var alldeles för snäll för att driva en sådan rörelse. Dessutom hade hon svårt att driva in krediterna hon givit. Kom det in någon som hade det fattigt fick de vad de behövde och betalningen var inte så viktig. Detta hände väl allt för ofta och så gick det som det gick. Inte långt därefter gifte sig Dagny & Victor (min far o mor) och livet tog en lyckligare vändning för Dagny. Hon har berättat detaljrikt och alldeles utan sentimentalitet om barndomen och de hårda åren. - för jag kunde aldrig låta bli att sjunga, säger Dagny. *(Avlidna senare delen av 1990-talet)

Två händelser som förvånat mig

När Dagny och Victor bodde på Nya Skeppsbrogatan kom jag en lördag i mitten på sextioalet upp till dom för att kolla läget, fika och titta på Tipsextra. Redan när jag steg innanför dörren verkade dom lite konstiga och hemlighetsfulla båda två. Jag visste ju att Dagny tippade. Så jag frågade har ni vunnit på tipset? Nja inte hon men jag sa Victor. Hur mycket frågade jag? Sjutusen sa Victor. Hur gick det till undrade jag. Jo, hon sitter ju här med sina tipslappar från måndag till torsdag, så i förra veckan sa jag. Det behöver väl inte ta så lång tid och vara så märkvärdigt med tipset. Försök själv då sa hon. Ja, ta hit en kupong sa Victor. Han skrev snabbt ner en rad. Lämna in den när du lämnar in din kupong.

Dagny tänkte det är väl bäst att jag skriver av hans rad och lämnar in ifall han vinner. Victor anförtrodde mig att ja man får väl dela vinsten med henne bara för att hon lämnade in min kupong. Dagny hörde vad han sa och svarade rappt. Jag skrev av din rad på min kupong när jag lämnade in mitt tips. De va ju bra, då slipper jag dela min vinst med dig sa Victor och skrattade.

Dom berättade sedan hur det var när de på TV såg rätt tipsrad och rättade. Victor sa, jag har vunnit på min rad. Det såg Dagny men sa inget, för hon hade ju den avskrivna vinstraden på sin egen tipskupong.

Detta hade Dagny inte vågat tala om för Victor förrän jag kom upp till dom. Det var därför de var så hemlighetsfulla. Det var konstigt att Dagny kunde hålla inne med sin hemlighet så länge. Nu när dom är borta finns det en del jag undrar över när det gäller min mamma och pappa. Det är väl en naturlig undran som alla har när båda föräldrarna är borta. När mamma nu är borta tänker jag och minns mycket från tiden dom var i livet. Jag har nu bara alla de roliga och ljusa minnena kvar av föräldrarna och det blev många. Jag minns en morgon när jag plötsligt fick höra Dagnys röst i radion. Hon stod då utanför Källbackens konditori i Lyckeby i direktsändning klockan sju på morgonen och blev intervjuad av Christer Peters. Han hade hämtat upp min mamma i bostaden på

Borgmästaregatan och kört ut till Lyckeby. Där fick han henne att sjunga ett par sånger a capell'a, inte dåligt i arla morgonstunden. Att rösten var så klar och fin vid denna tidpunkt har alltid förundrat mig.

- Men var är det som inte har förundrat mig när det gäller min mor Dagny, denna "Utklippian" och fyrvaktardotter.

De sista 3 1/2 åren i livet bodde Dagny på ett fint äldreboende som heter Ljungskär och beläget på Gullberna.

Foto från Dagnys 90-årsdag

Nu är det dags för en ny årsbok! **År 2008 heter boken "Butiker vi minns"**

Exempel på en av flera hundra gamla butiker som presenteras både med text och bild i "Butiker vi minns". Denna bild visar Karin Hjelmquists butik med adress Målaregatan 2 på Ekholmen.

Författare: PRO Handels Karlskrona-Ronneby i samarbete med ABF. Studiecirkeln "Inget varar för evigt" består av 14 deltagare. Cirkelledare Nils-Olof Melander. Materialet är sammanställt av Ingemar Fredriksson.

Missa inte detta tillfälle att köpa en oersättlig julklapp! Det är ju magert med butiker nu när man bara möter köpcentrum överallt!

Olympiska Spelen i Karlskrona 1912?

Sommaren 1912 anordnades de femte Olympiska Spelen i Stockholm och hela Sverige gick vid denna tid OS-feber som blev högre och högre allteftersom de svenska framgångarna avlöste varandra. Ett tecken på att olympiafeber även rädde i Blekinge framgår av nedanstående underbara artikel som Föreningen Gamla Carlskronas vice ordförande Göran Mårtensson på Hästö hittade i en gammal tidskrift! Det är signaturen ”Den optimistiske” som i ”Midsommartidningen BLEKINGEN 1912” ställer sig frågan hur Karlskrona skulle klarat att arrangera olympiaden.

Artikeln är återgiven exakt som den skrevs 1912 och jag har illustrerat den med några vykort från tiden kring 1912 som anknyter till några av de platser i staden som nämns som tänkbara olympiaarenor.

Kanske kan man fundera på om Karlskrona skulle klara ett sådant arrangemang idag? Huvudarena med invigning och sedan friidrott på Västra Mark, fotboll på olika arenor runt om i kommunen, handboll i Idrottshallen och för t ex badminton och tennis finns ju redan nyanlagda arenor!

Eller varför inte ett Vinter-OS med t ex konståkning och ishockeyturnering i den nya ishallen på Rosenholm, längdskidåkning i Bastasjöspåret och störtlopp i Rödebybacken? Kanske även återuppväcka det gamla aprilskämtet med att bygga en bob- och rodelbana från Bryggarberget?

Lars-Olov Stenborg

Hur skulle vi gått iland med att anordna Olympiska spelen i Karlskrona?

När man såsom undertecknad gjort ett besök i Stockholm under där nu pågående anordningar och uttagningstävlingar för Olympiska spelen, har man därvid ej kunnat undgå att börja tänka på åtskilligt. Det är möjligt, att man tänkt på åtskilligt förut, men jag för min del var där i egenskap av idrottsreferent för andra millionupplagan av ”Blekingen”; och såsom sådan fikade jag naturligtvis efter nya, originella uppslag.

Som en tegelsten från ett bygge slog då den tanken ned i mitt skönlockiga huvud: Skulle vi inte kunnat anordna Femte Olympiaden i Karlskrona? Varför inte! svarade jag mig själv. Därpå vilade jag en stund, gick och tog ett bad hos Schersteens samt fortsatte sedan att grubbla. Efter ett häftigt tänkande och ett långvarigt parlamentarande med ett av svenskarnas svåraste nationallyten: underskattandet av det egna, samt sedan jag förtärt fyra lemonsquash och tagit ytterligare ett bad, var snillefostret nära full gånget.

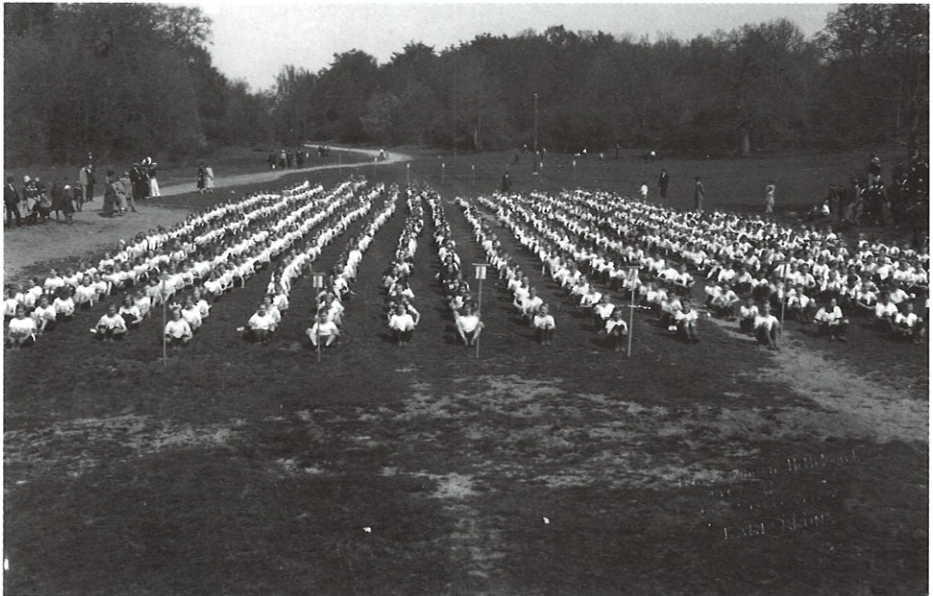
Det tog sig ut ungefär som följer:

Visserligen är det brukligt, resonerade jag, att det land som får besväret med anordnandet av dessa stora idrottsfester förlägger desamma till sin huvudstad såsom i allmänhet varande rikast, både på folk, pengar och möjligheter. Men i detta fall borde absolut ett undantag ha gjorts! Ty ingen, som något närmare känner förhållandena i vår stad,

vågar väl lägga handen ovanpå sitt lokalpatriotiska hjärta och förneka, att vi på ett långt mera ”mästerskapligt” sätt och betydligt lättvindigare än Stockholm skulle skilt oss från uppdraget att arrangera Femte Olympiaden.

De hänsyn som bör vara avgörande vid bestämmandet av platsen inom det utsedda landet -ty varför skall just den sabla huvudstaden vara självskriven? -är ju: befintligheten av utmärkt idrottsplan, ortens centrala läge, antalet där boende idrottsmän och deras beskaffenhet, kommunikationer, hotell- och turistsväsande osv. I alla dessa avseenden skiljer sig Karlskrona betydligt från Stockholm och de flesta andra städer. Låt oss se!

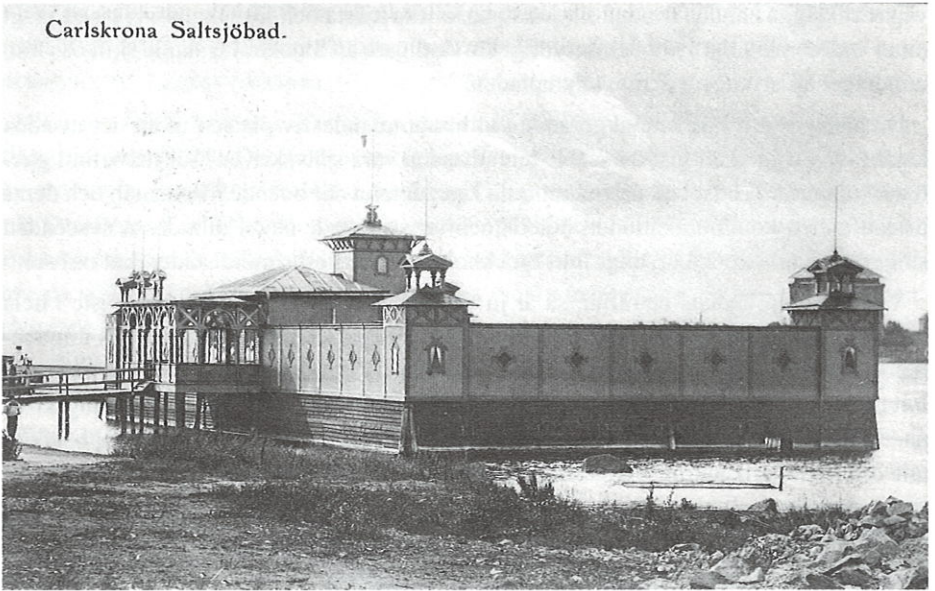
Vad först idrottsplats beträffar, så är ju vårt Stadion det största och vackraste i hela norra Europa. Dess läge under bar himmel i en grönskande näktergalsdal dess imponerande storlek, dess förtjusande arkitektur i blekingsk allmogestil och dess hemslöjdade inredning - allt detta är någonting helt enkelt bedårande. ----- -- Att anläggningskostnaden varit obetydlig och att det mesta är naturens verk, är en sak, som man ej behöver tala om för amerikanarna.

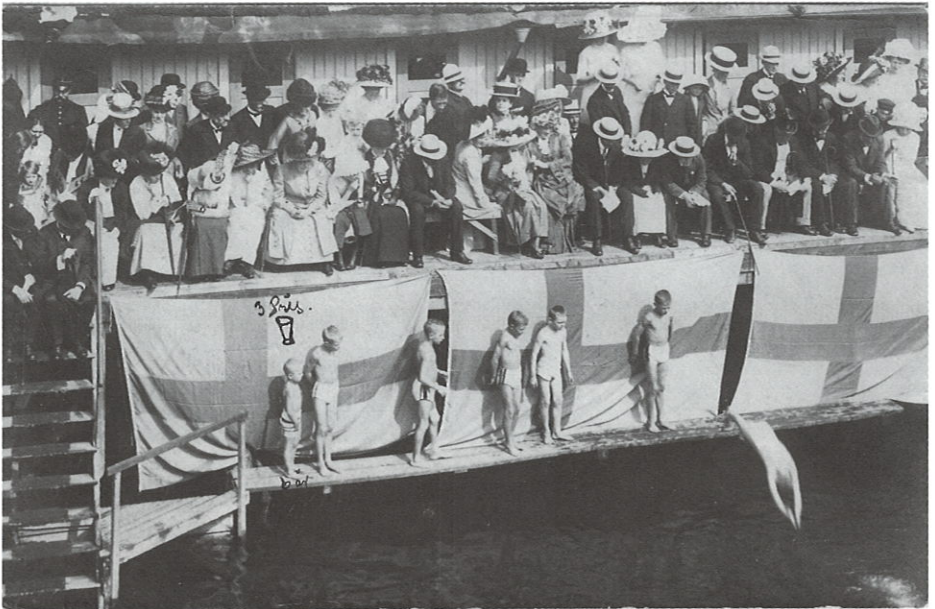
Här en bild från naturens eget Olympiastadion på Wämöslätten. Här anordnades de flesta idrottstävlingarna i Karlskrona vid tiden kring 1912. Idrottsplatsen på Västra Mark byggdes först 1925.

Vårt Simstadion är icke fullt så häpnadsväckande. Det är nämligen ursprungligen byggt för hyggligt folk och icke för taskspelare och akrobater, men genom att varje år använda en cigarrlåda och fyratumsläcker för påbyggnad av badhuset har man så småningom fått en flera meter hög trampolin jämte s. k. svikt m. m. Simbanorna äro i ett utomordentligt skick och hålla stundom måtten.

Carlskrona Saltsjöbad.

Simstadion vid Saltsjöbaden

En interiör från Simstadion som bl a visar att det kanske blivit svårt att få åskådarplatserna att räcka till vid OS-arrangemanget. Enligt artikelförfattaren "höll banorna understundom måtten".

Nästa fråga var stadens centrala läge. På den kan varje nyflyttad andraklassist svara att vi ha betydligt närmare till Berlin, Köpenhamn, London, Nävragöl, Paris och nästan hela världen än vad Stockholm har. Till och med från Ryssland faller sig vägen naturligare hit.

Då Karlskronas invånarantal något understiger huvudstadens - ett förhållande, som beror på den under föregående regering tillämpade flottstationspolitiken, varigenom 92 officerare berövades oss - skulle man kunna tycka att vi ej heller kunde ha så många idrottsmän som Stockholm. Fel!

Vi har många fler. Gå ut och se på träningarna på vårt Stadion om kvällarna, och du skall förvånas över trängseln på löparbanorna och över de tusen spjutens klirrande och diskusarnas väsande i luften! Eller in finn dig en söndag vid Simstadion och betrakta massan av bruna kroppar, som vältrar sig i vattnet och piskar ytan till vitt skum, samt lyssna till smisket från alla polobollarna! Det är skådespel dessa, inför vilka man förstummas och över vilkas orsaker man förgäves grubblar.

Frågan om var alla de besökande skulle inhysts kan först synas svår att besvara. Men ha vi kanske inte hotell i överflöd? Stora, präktiga, luxuösa inrättningar, som i vardagslag endast äro till för att ruinera sina innehavare, vilka säkerligen skulle hälsat en dylik invasion av främlingar som en välkommen nödhjälp. Och för de egentliga idrottsmännen skulle i värsta fall de många tomma logementen i våra kaserner med deras något spartanska förhållanden varit fullt lämpliga bostäder.

Villan i Skogsparken var en av många friluftsserveringar i Skogsparken som ligger nära Olympiaoområdet vid Wämöparken och Saltsjöbaden.

Men hur skulle alla främlingarna kunnat resa hit? invänder någon. Vasa? Kommer här inte tåg dagligen, va! På tre järnvägar, vilka söka överträffa varandra i snabb befordran och bekvämligheter för de resande. Och kommer kanske inte Eolus från Stockholm varje lördag och från Köpenhamn varje onsdag - tillsvidare! Och någon gång anlöpes ju hamnen av andra ångare på väg från Ronneby till Västervik. Med alla dessa kommunikationsmedel skulle staden på få dagar kunna översvämmas av en resandeström, som vore stor nog att befolka vårt Stadions sjuttiofemtusen platser och dessutom en hel massa, som vore hänvisad till att tjuvtitta.

Skeppsbron, Karlskrona.

Stockholmsbåten Eolus vid Skeppsbron

Till omväxling med all kroppskulturen i Stadion skulle vi naturligtvis erbjuda främlingarna en mängd förströelser av mer eller mindre andlig art. Våra museer och tavelgallerier, bibliotek, zoologiska och botaniska trädgårdar (Wämöparken med innehåll) för att nu icke tala om staden själv med varvet, Rosenbom, Tyska kyrkans tak i dess nya skick m. m., skulle, i förening med våra härliga friluft restauranger i omgivningarna och de utmärkta strandbaden vid Simstadion, skänkt de tusentals besökande tillräcklig rekreation och förströelse av varje slag.

Bland de många synpunkter som tala för att Olympiska Spelen borde förlagts hit förtjänar slutligen framhållas den ökning i konsumtionen av alla slags livsmedel vilken därav skulle blivit en följd, och varigenom bl. a. våra grosshandlares affärs geni måst pröva nya banor.

Som slutsats av allt detta fick jag ut att vi mycket väl skulle kunnat åtaga oss Femte Olympiaden och med heder kunnat utföra uppdraget. Varpå jag fällde en tår över min lugna hembygd vid Björkholmskanalens strand.

Den optimistiske

Skärgårdstur med Södern II

Föreningens programkommitté hade onsdagen den 14 maj hyrt in sig och föreningens medlemmar på en tur i vår inre skärgård. Resan gjordes med gamla go'a "SÖDERN".

Södern II

Kunnig guide var styrelsemedlemmen Sven Norén. Med fullsatt båt och flaggan i topp lämnade vi Kungsbron för att från sjösidan beskåda byggnationen på Stumholmen och Hamngatan. Därefter passade vi på att beundra vattentornet och tidningstryckeriet samt den vackra bryggeribyggnaden. Saltsjöbadens badhus finns numera inte, men som riktmärke finns fortfarande den gamla pestkyrkogården och ovanför den, uppe på berget, fyren som fortfarande utmärker inseglingsleden för sjöfarare. Nästa mål var vägen förbi Lindholmen och repslagarebanan. Vi styrde vidare ut bland kobbar och skär förbi God Natt och passade på att göra en tur in i Saltösund för att beskåda Karlskronas nya gräddhylla. Återfärden gick längs varvets sjöside där vi kunde beskåda resterna av galjonslunden och den fina badstranden som ligger utanför repslagarebanan. Efter att under färden ha avnjutit goda sandwichar med dryck steg vi åter iland vid Kungsbron. Alla som deltagit i resan önskar en upprepning nästa år!

Sven i baren

Returadress
FGC
Alamedan 11
371 33 Karlskrona

MARTA HÄKANSSON
LAGMANSGATAN 24
371 38 KARLSKRONA

B

Lövmarknaden 1905 i Sjömannens stad